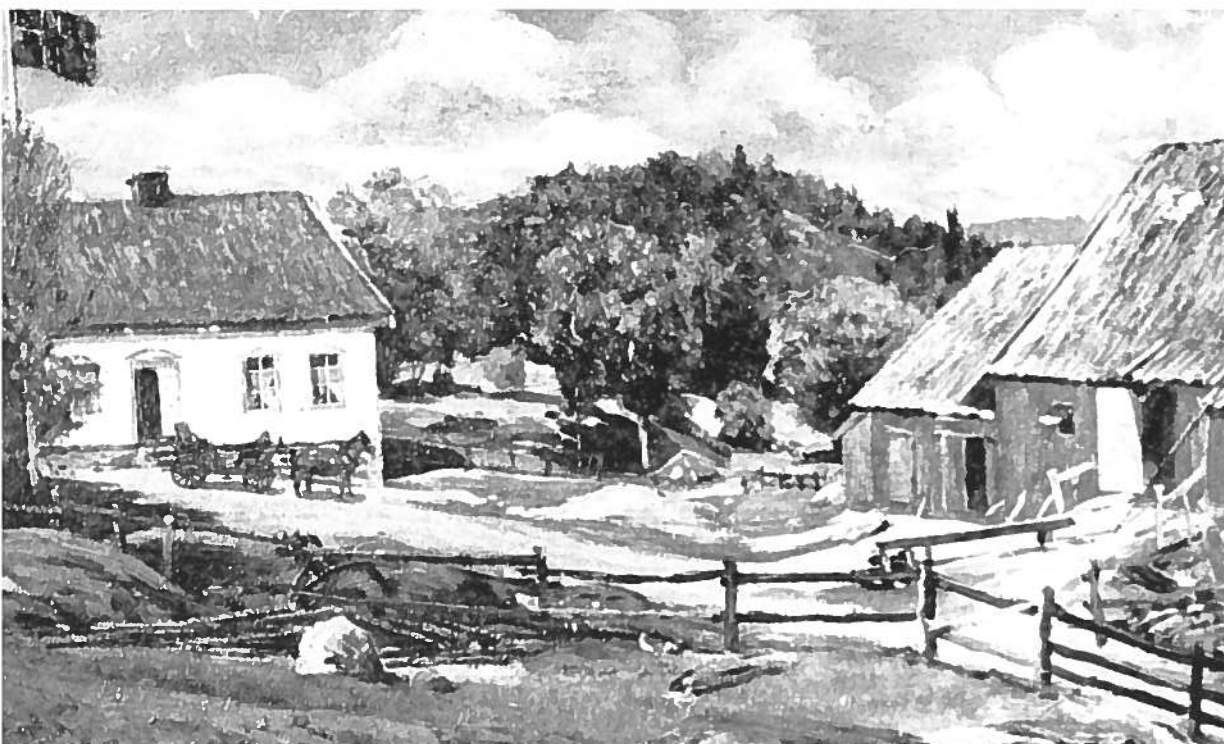

TOR BJØRVIK

HUVIK - DEN SISTE BONDEGARDEN PÅ FRAMNES

Maleri fra Huvik cirka 1920. Hest og vogn står klar for å kjøre familien til byen.

Den gamle gården Huvik hadde ei kystlinje mot Sandefjordsfjorden fra grensa mot Kamfjord litt øst for Fjellvik i øst, til grensa mot Vestre Rød litt vest for det gamle ferjeleiet i vest. Sørover strakte gården seg som en kile mellom gårdene på Ormestad og Vestre Rød, nesten sør til Huseby. En gammel navneform er Hudavik, som kan være det gamle navnet på Fjellvik. Om skogen på gården heter det i 1751: "Skogen er i god vekst, og en del er skikket til tømmer. En del eik og bok, men ikke meget. De kan brenne 14 lester kull årlig. Fiskere fra Sandefjord setter bundgarn på Huviks grund." Huvik hadde altså den gangen en brukbar skog. Allerede i 1445 var Huvik hospitalsgods, og Oslo hospital eide gården helt til 1736, da den ble solgt til greven av Larvik.

BRUKERHISTORIEN

Greven var eier til 1837, da daværende bruker på Huvik, Gulleik Hanssøn, kjøpte gården. Hans forfedre hadde sittet på gården fra før 1700. Sønnen Hans overtok i 1873, og dennes svigersønn, skipstømmermann Ole Anton Olsen, hadde gården fra 1905 til 1918.

Tor Bjørvik foran uthuset, like før familien flytta til Seierstad i 1954. Fremdeles ryker det fra pipa i skyllekokeriet. Foto: Tor Bjørviks arkiv

I 1921 ble så gården kjøpt av Johan Bjørvik fra Gaular i Sunnfjord, som var min bestefar. Han var en av de mange vestlendingene som flytta til Vestfold i den første delen av 1900-tallet, fordi de så større muligheter i jordbruket her enn i de karrige Vestlandsbygdene. Omtrent samtidig med ham kom broren Kristian, som kjøpte gård på Virik, og svogeren Peder Kapstad, som kjøpte gård på Grubbestad.

Johan Bjørvik ble kjent som en dyktig bonde. Huvik var en heller liten og tungvint gård, men Johan øka besetningen fra seks til 12 kuer, og i 1937 hadde han den besetningen i Vestfold som produserte mest melk pr. ku. I tillegg starta han som en av de første i Vestfold med fleskeproduksjon i stor målestokk. Ei stund hadde han også en pelsdyrgård. Melka ble solgt i småspann til alle familiene som bodde rundt gården, og for det meste kjørt ut med egen melkerute med hest. For at dette skulle gå, var det nødvendig med ei dugande arbeidskjerring, og det hadde Johan i kona si Rakel. Sønnene på gården ble ivrige idrettsfolk, og sto i spissen for trening i friidrett på den lille sletta på Tjærillen.

I 1946 ble Huvik overtatt av min far, Ola Bjørvik. Til da hadde han drevet med lastebiltransport, og var sterkt engasjert i flyktingtransporten til Sverige under krigen.

Gårdstunet på Huvik ca 1940. Foto: Tor Bjørviks arkiv

Johan Bjørvik med noen av de gode mjølkekuene i 1939. Foto: Tor Bjørviks arkiv

Far så at det var for lite og tungvint jord på Huvik til å drive tradisjonelt jordbruk. Han leide derfor bort jorda til Peder Hansen Ormestad og fylte alle rom i det gamle uthuset med griser. Forgrunnlaget var for en stor del skyller som ble hentet rundt omkring i husene på Framnes og Kamfjord.

Likevel var det ikke noen framtid i å være bonde på Huvik. Bebyggelsen krøp stadig nærmere den gamle gården. I 1954 kjøpte far gården Seierstad i Lågendalen, og husene på Huvik, med ca 10 da tomt, ble solgt til Vesterøy kirkeforening, som i mange år hadde arbeidd for å få en egen kirke på Framnessida. Det gamle våningshuset ble tatt i bruk som prestebolig, og i 1967 sto Vesterøy kirke ferdig akkurat der det gamle uthuset hadde stått. Der hvor kuene rauta og grisene hylte, er det nå salmesang i stedet.

BEBYGGELSEN

Det gamle framhuset, som nå rommer barnehagen, skal være bygd i 1858. Det er et typisk midtgangshus i tømmer, med to store stuer mot tunet i øst og to mindre kammers mot vest. Kjøkkenet var i vår tid plassert på midten av huset mot vest. Grevskapskartet fra 1813 viser at huset lå på samme sted den gangen, og det kan være at deler av huset er eldre enn fra 1858. For kort tid siden fikk framhuset et tilbygg som fullstendig ødela den fine gamle fasaden mot øst.

Like vest for framhuset lå et gammelt bryggerhus med bakerovn og skjul. Dette bygde bestefar på i 1930-åra for å lage en liten leilighet for sveiseren, Birger Bakken, som da skulle gifte seg.

Uthuset skal være bygd i 1639 iflg. Norske gardsbruk. Det ville i tilfelle vært Sandefjords eldste tømmerhus hvis det hadde fått stå. Det besto av en stor tømmerlåve i midten, med låvebru midt på og laer på begge sider. Mot tunet var en lang gang, slik at en kunne gå under tak bort til fjøset. Fjøset sto som et lavere tilbygg i østenden, mens det til 1946 var en stall som tilbygg i vestenden. Bestefar bygde nytt stort grisehus som tilbygg mot vest i 1934, og far bygde slakte- og kokerom for skyller der stallen hadde stått, i 1946. På sørvestsida av tunet bygde far garasje/vedskjul. Alt dette ble revet på 50-tallet for å gi plass til den nye kirken.

Da far starta transportforretning i 1940, bygde han garasje for tre-fire lastebiler nede ved eika.

Det aller meste vi ser på dette bildet, er skilt ut fra Huvik gård. Den nåværende barnehagen og kirken ligger til høyre i bildet. Foto: Tor Bjørvik

NOE SMÅPLUKK

Gården på Huvik var i alle år et samlingspunkt for ungene i nabolaget, særlig guttene. De fikk være med på det de ville av gårdsarbeid, ikke minst å fore grisene og å sitte på med melkeruta. Aktivitetssenter ville en vel kalt et slikt sted i dag.

Siden vi ikke hadde jord på slutten, ble det lite med møkkakjøring. Mye av møkka rant ut gjennom porten og nedover jordet som ei svart elv. Vi gutter hadde en risikosport som gikk ut på å springe fort over "elva" på den skorpa som gjødsla danna. Hvis vi plumpa, var det lite populært hjemme.

Huvikeika er uten tvil Sandefjords eldste levende vesen. Omkretsen er over sju meter, og alderen er nok ikke så langt fra tusen år. Her var også et populært samlingssted for ungdommen. Da jeg var gutt, kunne vi være opp til 10 unger inne i eika samtidig. Gamle folk fortalte til min far at det hadde stått ei like stor eik oppe på Tjærillen. Den eika ble brukt som sauefjøs.

UTSKILTE EIENDOMMER

Huvik var lenge et temmelig ensomt og lite bebygd område. Den første festetomta kom i 1824, og i 1865 var det tre småbrukere på Huviks eie. Da skipsverftene vokste på Framnes, og særlig da Framnæs Mek. Værksted starta sin voldsomme ekspansjon sist på 1800-tallet, ble det stor interesse for å bosette seg på Huvik-landet. De første husene kom langs Huvikveien, som var veien til Framnes før Framnesveien kom langs fjorden på 1890-tallet.

I 1859 ble strandarealene, med fortøyningsretter og Fjellvik, skilt i fra. I 1899 ble småbruket "Fjellvang" sørvest for Stigås skilt fra til daværende svigersønn på Huvik gård, Ole Anton Olsen. Tomt til Framnes skole ble skilt fra i 1913. I påvente av at den nye skolen skulle bli ferdig, hadde storskolen, i alt 60 elever, skole i stuene på Huvik gård skoleåret 1913-14. I dag er det aller meste av den gamle Huvikgården bygd ut med boliger. I alt er det skilt ut ca 470 bruksnummer, og en må regne med at det bor over 1000 mennesker på den opprinnelige Huvikgårdens grunn. Bruksnummer 1 eies fremdeles av familien Bjørvik, og består av ca 60 dekar skog og fjell sørøst for Fjellvik.

KILDER:

- Lorens Berg: Sandeherred, en bygdebok, side 584.
- Vilhelm Møller: Sandar. Bind III side 267.
- Norske gardsbruk Vestfold Fylke. Bind II side 807.
- Bertel Bjørvik, født 1915.

Ansvarlig redaktør for Sandar Historielags Kulturminner: Roger Davidsen.

Bruk av stoffet eller kopiering må forhåndsavtales med Sandar Historielag, Sandefjord.